

ОРГАНІЗАЦІЙНІ ІМПЕРАТИВИ ПЕДАГОГІЧНОЇ ВЗАЄМОДІЇ УЧАСНИКІВ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ У ВИЩІЙ ШКОЛІ

Тимошко Г. М.

ДЗВО «Університет менеджменту освіти»,
м. Київ, вул. Січових стрільців, 52-а, e-mail: timoshko49@gmail.com

Сучасні тенденції щодо реформування вищої освіти зумовили й виникнення нової управлінської філософії, що ґрунтується на особистісно- діяльнісному підході до здійснення управління закладами вищої освіти (ЗВО). Під *управлінням* розуміють цілеспрямовану діяльність усіх суб'єктів, яка забезпечує становлення, стабілізацію, оптимальне функціонування і розвиток, прогнозований на якість вищої освіти.

Як свідчить педагогічний досвід, якість підготовки майбутніх спеціалістів у закладах вищої освіти великою мірою залежить від правильної організації освітнього процесу, раціонального використання навчального часу студента і робочого часу викладача та організаційної культури усіх учасників освітнього процесу у ЗВО. У процесі навчання у закладі вищої освіти студенти повинні навчитися раціонально розподіляти свій навчальний час, з метою ефективного засвоєння необхідних професійних знань, умінь, навичок, а також з метою формування особистісної організаційної культури.

Робочий час викладача визначається обсягом його навчальних, методичних, наукових і організаційних обов'язків у поточному навчальному році, відображених в індивідуальному робочому плані.

Визначальною функцією праці викладача є навчальна діяльність, яка спрямована на організацію процесу навчання відповідно до нормативних документів. Вона поєднує теоретичну складову, пов'язану з розкриттям сутності науки, нових закономірностей, і практичну, яка спрямована на розв'язання педагогічних завдань. Основними видами цієї діяльності є лекції, лабораторні, практичні, семінарські заняття, консультації, заліки, екзамени, рецензування, організування захисту курсових робіт і проектів, керівництво практикою та навчально-дослідною роботою студентів, керівництво дипломними роботами тощо.

З навчальною роботою тісно пов'язана методична діяльність щодо підготовки навчального процесу, його забезпечення та удосконалення. Важливе місце в діяльності викладача навчального закладу належить організаційно-методичній роботі: робота на підготовчому відділенні, у приймальній комісії, організація педагогічних практик, підготовка матеріалів на засідання кафедри, ради факультету, ради

вищого навчального закладу, робота з підготовки науково-методичних семінарів та ін.

Педагогічна діяльність викладача має поєднуватись з дослідницькою, яка збагачує внутрішній світ, розвиває творчий потенціал, підвищує науковий рівень знань. У свою чергу, педагогічна діяльність спонукає до глибоких узагальнень і систематизації матеріалу, до досконалішого формулювання ідей, висновків і нових гіпотез.

Виховну діяльність викладач здійснює передусім у процесі навчання, використовуючи потенційні можливості навчальних дисциплін, а також під час спілкування у позанавчальний час. Важливо, щоб кожен викладач усвідомив важливість свого виховного впливу на майбутніх фахівців і реалізував цю функцію не лише через співбесіди, кураторську роботу, керівника клубів, роботу в гуртожитках, проведення вечорів, екскурсій тощо, але й на власному прикладі.

Усі розглянуті напрямки діяльності викладача позиціонуються в єдності, хоча у різних викладачів може один превалювати над іншими: у деяких переважає педагогічна спрямованість, в інших – дослідницька, у третіх – однаково виражена педагогічна і дослідницька.

Для ефективного виконання педагогічних функцій сучасному педагогу важливо усвідомлювати основні компоненти психолого-педагогічної структури своєї діяльності, педагогічні дії і професійно важливі вміння та психологічні якості, необхідні для її реалізації.

Психолого-педагогічна структура діяльності у вищій школі – це система педагогічної взаємодії учасників освітнього процесу, спрямована на досягнення поставлених цілей засобами розв'язання педагогічних завдань.

Викладачі і студенти в системі вищої освіти мають виділити головні пріоритети в своїй діяльності, до яких доцільно віднести: професійну майстерність, наукові досягнення, участь в ефективному управлінні навчальним закладом, громадську роботу та участь у різноманітних радах і комісіях, а також сприяти високому становищу фахівця в університетському та академічному співтоваристві. Життя підтверджує аксіому: організаційна культура викладача та студента сприяє формуванню організаційної культури ЗВО і навпаки.

Отже, організаційною культурою закладу вищої освіти можна вважати: сукупність думок, еталонів поведінки, настроїв, символів, відносин, організаційної поведінки персоналу і способів організації діяльності ЗВО. Це система цінностей і переконань, які кожен викладач і студент поділяють і сприймають як власні. Основними організаційними імперативами в ЗВО є: базові правила, цінності, спільна мова, морально-етичні норми поведінки викладачів і студентів, діловий етикет у професійному спілкуванні учасників освітнього процесу закладу.

Структура діяльності викладача передбачає взаємозв'язок знань і умінь:

- спеціальних (знання теорії своєї науки та практичні вміння застосовувати їх у педагогічній діяльності);
- педагогічних (знання дидактики вищої школи, теорії виховання, усвідомлення основної мети навчання і виховання у ЗВО, діагностика професійних даних майбутнього спеціаліста, прогнозування його фахового зростання);
- психологічних (знання психологічних основ викладання обраного предмета, психічних станів студентів і свого власного, вікових закономірностей та індивідуальних особливостей сприймання студентами змісту навчання).

Отже, професіоналізм викладача вищого навчального закладу виявляється в умінні на основі аналізу педагогічних ситуацій бачити і формулювати педагогічні завдання та знаходити оптимальні способи їх розв'язання, а це вимагає творчого підходу до педагогічної діяльності та формування дієвої організаційної культури як особистості викладача, так і в

До організаційних імперативів педагогічної взаємодії учасників освітнього процесу в закладі вищої освіти, відносно позиціонування найбільш важливих видів культур, які включає організаційна культура ЗВО (див. табл. 1).

Таблиця 1

Особливості організаційної культури ЗВО

Вид культури	Особливості прояву культури
Культурою мислення	Здібність до навчання, узагальнення, накопичення досвіду (знань та навичок) та адаптація до умов, що змінюються
Культура розуму	Формується у процесі навчання, що тренує механізми мислення, пам'яті, уяви, вона розвивається завдяки читанню, бесідам, роздумам, творчості
Культура почуттів	Полягає у розвинені якостей особистості, як емпатія, психоаналітична якість (самоаналіз, самоконтроль, самооцінка) та культура психічної саморегуляції
Культура мовлення	Здатність викладача та студента дотримуватися мовленнєвого етикету, вимови, володіння нормами усного та писемного мовлення, правилами вимови, наголосу, граматики та слововживання
Культура поведінки	Виявляється у його ставленні до дійсності, до оточуючих людей
Культура педагогічної взаємодії	Залежить від об'єктивних умов педагогічної взаємодії викладача та студента, їх прагнення до самовдосконалення

Продовження таблиці 1

Вид культури	Особливості прояву культури
Культура зовнішнього вигляду	Включає вимогливість його до своєї зовнішності і виявляється в умінні елегантно, зі смаком одягатися, вибирати свій стиль, дотримуватися особистої гігієни, вмінні керувати своїми жестами, ходою, рухами
Культура здоров'я	Передбачає наявність уміння володіти собою, уміння сповідувати здоровий спосіб життя, володіти елементами самоменеджменту
Культура професійного спілкування	Показник того, як викладач і студенти реалізують загальні соціальні значимі принципи навчання та виховання у процесі педагогічного діалогу
Культура самовиховання	Механізм, що дозволяє сформувати у себе вміння педагогічної техніки, професійний розвиток, стримувати себе, здійснювати самоконтроль за своїми вчинками
Культура самоосвіти	Постійного самовдосконалення знань викладача та студентів, їхніх практичних умінь і навичок

Таким чином, вивчення організаційних імперативів педагогічної взаємодії учасників освітнього процесу в закладі вищої освіти стало механізмом цілісної інтеграції, за допомогою якого намічаються різновекторні шляхи підвищення ефективного розвитку організаційної культури освітніх установ. В ході проведеного нами дослідження також вдалося встановити, що існує ряд нових підходів в осмисленні феномена організаційної культури, які пов'язані з вивченням організаційної культури педагога (викладача). Викладач вищого навчального закладу повинен бути людиною високої організаційної культури, щоб виховувати студентів культурними людьми та сприяти їх творчому саморозвитку. Чим вищою є організаційна культура викладача, тим ефективніше вона продукується на зміст і характер спілкування зі студентами та виховання їх на культурних нормах поведінки, цінностях, традиціях, ритуалах та символах, які є значущими у системі педагогічної взаємодії учасників освітнього процесу в закладі вищої освіти.

Література

1. Палеха Ю. А. Ключі до успіху або організаційна культура : навч. посіб. / Ю. А. Палеха. – Київ : вид-во Європе. ун-ту, 2002. – 337 с.
2. Тимошко Г. М. Аналіз феномену «Організаційна культура у педагогічній теорії і практиці» / Г. М. Тимошко // Вісник Чернігівського національного педагогічного університету імені Т.Г. Шевченка. 2012. – № 96. – С. 211–214.

3. Ушаков К. М. Теория и практика повышения квалификации управленческих кадров системы образования в нестабильной ситуации : дисс. ... д-ра пед. наук / К. М. Ушаков. – СПб, 1998. – 68 с.

4. Эльвессон М. Организационная культура / М. Эльвессон. – Харьков : Изд-во «Гуманитарный центр», 2005. – 186 с.

ВИКОРИСТАННЯ МУЛЬТИМЕДІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НАВЧАННЯ У ПРОЦЕСІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ПСИХОЛОГІВ

Шолох О. А.

*Національний університет «Чернігівський колегіум»
ім. Т.Г. Шевченка, м. Чернігів, e-mail: osholoh72@gmail.com*

Якість вищої освіти в Україні розглядається як один із важливих факторів стабільного розвитку країни. Підвищення якості вищої освіти – одне із найбільш глобальних питань, які поставлені нині перед вітчизняною наукою наукою. Успішне виконання цього завдання залежить від застосування нових методів і технологій навчання, спрямованих на набуття знань, умінь та навичок, необхідних для здійснення навчальної і майбутньої професійної діяльності майбутніх психологів. Особлива необхідність позиціонується у застосовуванні нових мультимедійних технологій, котрі допоможуть майбутнім спеціалістам засвоїти знання, набуті відповідних вмінь і навичок, необхідних для реалізації майбутньої професійної діяльності, зроблять процес навчання більш цікавим, насиченим, ефективним та сучасним.

Попри це, слід відзначити, що застосування нових мультимедійних технологій у закладах вищої освіти допомагають сформувати і розвинути професійно-особистісні якості, такі як: наукова позиція, уява, ініціатива, наукове судження, навички самостійної роботи і дослідницької діяльності.

У сучасних науково-педагогічних джерелах акцентується увага на високому потенціалі мультимедійних ресурсів (Н. Савченко, О. Шликова та ін.). Зокрема, у роботах Ю. Казакова, Л. Шевченко розкрито педагогічні умови застосування медіаосвіти в процесі професійної підготовки майбутніх фахівців. Окремі аспекти використання інформаційних технологій у практиці закладів освіти досліджувались в працях О. Суховірського, В. Шакоцько, О. Шиман та ін. Крім того, на сьогодні набуто певний практичний досвід використання мультимедіа у шкільній освіті (Ю. Громова, І. Мураль, Л. Югова та ін.), який свідчить про невпинний інтерес педагогів-практиків до пошуку шляхів ефективного використання мультимедіа.